מהדורה למורה – בת הרב ואמה

שאול טשרניחובסקי · בלדה ספרותית · בלדות ורומנסות · גרסת רגיל

במהדורה זו: מפתח תשובות לכל התרגילים, הצעות לתשובות פתוחות ומחוון קצר. בדפי התלמיד: שם/כיתה/תאריך, חלק א׳ (הבנה), חלק ב׳, חלק ג׳ (כתיבה) וכרטיס יציאה לגזירה.

תשובות – חלק א׳ – הבנה

תרגיל 1: 1–**ב** (בצל הקיר) · 2–**ג** (עשרים) · 3–**ב** (רמז קודר וסוף פתוח) · 4–**א** (בת ואמא) · 5–**א** (אביר)

תרגיל 2: 1–**נכון** · 2–**נכון** · 3–**לא נכון** (האם – חרדה ומגוננת)

תרגיל 3:

1. הבת והאם; הבת פונה "אמי, אמי!" והאם עונה "בתי, בתי!" לסירוגין.
2. שהוא מוכן לוותר על הכול בשבילה, שאינו אוכל ואינו ישן, ושיעטוף אותה ברקמה ובשרשרת זהב.
3. שהיא בת לדורות רבים של רבנים.

תשובות – חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

תרגיל 4: 1–**ג** · 2–**ד** · 3–**ב** · 4–**א**

תרגיל 5: 1–**דיאלוג** · 2–**ניגוד**

תשובות – חלק ג׳ – חשיבה וכתיבה

תרגיל 6: הבת רואה אהבה, תשוקה ויופי; האם רואה סכנה למשפחה ולקהילה ואובדן הבת. הניגוד בין שני הקולות הוא לב הבלדה.

תרגיל 7: אצל הבת הם סימן לאהבה ולמעמד; אצל האם הם יהפכו לחלק מסוף מר. המעבר הזה מיופי לאסון יוצר אירוניה טרגית.

תרגיל 8: תשובה פתוחה: אפשר להזדהות עם האהבה והחופש של הבת, ואפשר עם החרדה והאחריות של האם. עודדו הבנה של שני הצדדים.

תרגיל 9: מחוון קצר: שמירה על פרטי העלילה (3), נקודת מבט עקבית (3), תיאור רגשות ומחשבות (2), לשון ופיסוק (2).

כרטיס יציאה

תשובות אישיות. תשובה מלאה: עונה על השאלה, נשענת על פרט מן היצירה, כתובה במשפטים שלמים ובסדר הגיוני.

• שאלה לדיון בכיתה: איך אפשר להקשיב לאדם שאכפת לנו ממנו, כשהוא אומר משהו שאנחנו לא רוצים לשמוע?

• הסיטו את הדיון ליחסי הורים וילדים ולהקשבה; הימנעו מדיון בקבוצות של ימינו.

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בת הרב ואמה

שאול טשרניחובסקי · בלדה ספרותית · בלדות ורומנסות

תזכורת קצרה: הבת מספרת לאמה בהתרגשות שהאביר הנוכרי שוב כאן, מחכה בצל הקיר יום ולילה. האם נבהלת ומקוננת על היום שבו ראה אותה. הבת מספרת מה האביר אומר: שהוא מוכן לוותר על הכול למענה, שהוא לא אוכל ולא ישן, שיעטוף אותה ברקמה ובשרשרת זהב. ועל כל דבר כזה האם עונה בחרדה ובתוגה: את בת לדורות של רבנים, הבית כבר נתון במצור, והשרשרת והרקמה לא יגנו עלייך. הבלדה נגמרת ברמז קודר לגורל מר שמחכה לבת.

חלק א׳ – הבנה

1 הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איפה מסתתר האביר?
○ א. ביער ○ ב. בצל הקיר ○ ג. בארמון ○ ד. בים
2. כמה דורות של רבנים מזכירה האם?
○ א. שלושה ○ ב. עשרה ○ ג. עשרים ○ ד. מאה
3. מה מאפיין את סוף הבלדה?
○ א. חתונה שמחה ○ ב. רמז קודר וסוף פתוח ○ ג. האביר עוזב ○ ד. הבת בורחת
4. מי מדבר בשיר?
○ א. בת ואמא ○ ב. שני אחים ○ ג. מלך ושר
5. מי מחכה ליד הקיר?
○ א. אביר ○ ב. כלב ○ ג. שכן

2 קראו כל צמד: דמות – תכונה. סמנו נכון או לא נכון. אם לא נכון – כתבו את התכונה הנכונה.

#	דמות – תכונה	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
1	האביר – מתאהב ומסוכן	נכון / לא נכון	
2	הבת – מאוהבת ותמימה	נכון / לא נכון	
3	האם – מתאהב ומסוכן	נכון / לא נכון	

3 ענו במשפט או שניים.

1. מי משתתפות בשיחה ובאיזה מבנה?

2. מה האביר מבטיח לבת?

3. מה אומרת האם על משפחתה של הבת?

חלק ב' – מושגים וכלים ספרותיים

4 התאימו כל כלי ספרותי לדוגמה שלו מן היצירה. כתבו את האות המתאימה.

#	כלי ספרותי	האות		דוגמה מן היצירה
1	דיאלוג		א	אהבה אסורה, אווירה של סכנה, בתים קצרים ומוזיקליים וסוף טרגי פתוח.
2	חזרות		ב	התלהבות הבת מול חרדת האם; יופי הזהב והרקמה מול הגורל המר.
3	ניגוד		ג	הבלדה כולה שיחה בין בת לאם, בלי מספר, כמו בבלדות העממיות.
4	מאפייני בלדה		ד	הפניות החוזרות "אמי, אמי!" ו"בתי, בתי!" פועלות כפזמון ומבליטות את ההבדל בין הקולות.

5 השלימו את המונח המתאים מתוך מחסן המילים.

מחסן מילים: ניגוד דיאלוג מוסר השכל

1. _____ – שיחה בין דמויות
2. _____ – העמדה זה מול זה של דברים הפוכים כדי להבליט אותם

חלק ג' – חשיבה וכתיבה

6 שאלת פרשנות

מה ההבדל בין האופן שבו הבת רואה את האביר לבין האופן שבו האם רואה אותו?

7 שאלת פרשנות

כיצד התכשיטים והבגדים היפים משנים משמעות בבית האחרון?

8 שאלת הערכה – הביעו עמדה ונמקו

עם מי אתם מזדהים יותר – הבת או האם? נמקו.

9 משימת כתיבה

כתבו בית נוסף לבלדה, שבו הבת מגיבה לבית האחרון של האם. האם היא משתכנעת? באותו מבנה: "אמי, אמי!" ותשובת האם.

כרטיס יציאה

בת הרב ואמה · שם: _____

1. כתבו שני מאפיינים של בלדה ודוגמה לכל אחד מהבלדות שקראנו.

2. איזה פער בבלדה של היום הייתם רוצים "למלא" ואיך?

3. מה ההבדל בין בלדה עממית לבלדה ספרותית?